

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์ และบทวิเคราะห์

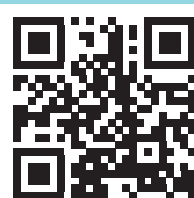
เมื่อท่านได้อ่านหนังสือ "หลักกฎหมายลิขสิทธิ์และบทวิเคราะห์" ของอาจารย์ปริญญา ตีผดุง อดีตประธานแผนกทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในศาลฎีกา ผู้บรรยายกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา มากว่า ๒๐ ปีแล้ว ท่านจะไม่เข้าใจผิดต่อไปว่าลิขสิทธิ์ต้องจดทะเบียน ความจริงแล้วการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่มีแบบพิธีงานวรรณกรรมและศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ได้รับความคุ้มครองทันทีที่ผู้สร้างสรรค์ทำหรือก่อให้เกิดงานนั้นขึ้นโดยไม่มีการจดทะเบียนและไม่ต้องแสดงการสงวนลิขสิทธิ์ในงานนั้น หนังสือเล่มนี้อ่านเข้าใจง่าย ท่านจะเข้าใจอย่างแจ่มชัดว่างานใดบ้างเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ส่วนใดของงานที่ได้รับการคุ้มครอง หนทางที่จะได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ สิทธิเด็ดขาดของเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายมีอยู่อย่างไร อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ การกระทำใดบ้างที่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ สาธารณชนจะเข้าไปใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้อย่างไร สิทธิของนักแสดงกฎหมายให้ความคุ้มครองไว้อย่างไร การดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดงสมควรดำเนินคดีทางแพ่งหรือทางอาญา โดยจะมีการวิเคราะห์พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ทุกแง่มุมอย่างละเอียด

หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสำหรับนักกฎหมายทุกสาขาวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย พนักงานอัยการ ทนายความ และผู้พิพากษาเป็นอย่างยิ่ง

จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทร. ๐-๒๒๑๔-๓๒๖๙-๗๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๓๕๔๗
e-mail: cupress@chula.ac.th
www.cupress.chula.ac.th

สรรคุณคำวิชาการ สู่สังคม
Knowledge to All

cupress.chula.ac.th

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์-๑
ISBN 978-974-03-3907-6

9 789740 339076
C112
2122000 230.00 บาท

กระบวนการผลิตหนังสือเล่มนี้ช่วยลดโลกร้อน
ด้วยการชดเชยปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 100%
0.82 k.CO₂eq/เล่ม

ปริญญา ตีผดุง

Chulalongkorn
University

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์ และบทวิเคราะห์

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์และบทวิเคราะห์

ปริญญา ตีผดุง

สพจ.
๒๓๓๐

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์ และบทวิเคราะห์

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์ และบทวิเคราะห์

ปริญญา ดีผดุง

 สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๕๖๓

๒๓๐.-

ปริญญา ศีผดง

หลักกฎหมายลิขสิทธิ์และบทวิเคราะห์ / ปริญญา ศีผดง

๑. ลิขสิทธิ์. ๒. ทรัพย์สินทางปัญญา. ๓. การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.

๓๔๖.๐๔๘๒

ISBN 978-974-03-3907-6

สพจ. ๒๓๓๐

สรรคณค้ววิชากร สู่สังคม

Knowledge to All

www.cupress.chula.ac.th

สิทธิในการผลิตและพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นของสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ผู้เดียว

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม พ.ศ. ๒๕๖๓

ผู้จัดทำนาย ศุภนัยหนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

สาขา

ศาลาพระเกี้ยว โทร. ๐-๒๒๑๘-๗๐๐๐-๓ โทรสาร ๐-๒๒๕๕-๔๔๔๑

สยามสแควร์ โทร. ๐-๒๒๑๘-๔๘๘๑-๒ โทรสาร ๐-๒๒๕๕-๔๔๔๕

ม.นเรศวร จ.พิษณุโลก โทร. ๐-๕๕๒๖-๐๑๖๒-๔ โทรสาร ๐-๕๕๒๖-๐๑๖๕

ม.เทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา โทร. ๐-๔๔๒๑-๖๑๓๑-๔ โทรสาร ๐-๔๔๒๑-๖๑๓๕

ม.บูรพา จ.ชลบุรี โทร. ๐-๓๘๓๙-๔๘๕๕-๙ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๒๓๙

โรงเรียนนายร้อย จปร. จ.นครนายก โทร. ๐-๓๗๓๙-๓๐๒๓ โทรสาร ๐-๓๗๓๙-๓๐๒๓

ม.พะเยา จ.พะเยา โทร. ๐-๕๔๔๖-๖๗๙๙-๘๐๐ โทรสาร ๐-๕๔๔๖-๖๗๙๙

จัตุรัสจามจุรี (CHAMCHURI SQUARE) ชั้น ๔ โทร. ๐-๒๑๖๐-๕๓๐๑-๒

โทรสาร ๐-๒๑๖๐-๕๓๐๔

หัวหมาก โทร. ๐-๒๓๗๔-๑๓๗๘ โทรสาร ๐-๒๓๗๔-๑๓๗๗

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จ.นครราชสีมา โทร. ๐-๔๔๙๒-๒๖๖๒-๓

โทรสาร ๐-๔๔๙๒-๒๖๖๔

Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. ๐-๒๒๕๕-๔๔๓๓ <http://www.chulabook.com>

และเครือข่าย

ร้านค้า หนังสือเข้าชั้นเรียน ติดต่อ แผนกขายส่ง สาขาหัวหมาก โทร. ๐-๒๓๗๔-๑๓๗๕-๖ โทรสาร ๐-๒๓๗๔-๑๓๗๕

กองบรรณาธิการ : ทัศนีย์ ผิดง

ออกแบบปก : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ออกแบบรูปเล่ม : วัชรวิธ อาสาส

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [CUB6303-001] โทร. ๐-๒๒๑๘-๓๕๖๒-๓ โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๓๕๔๗

www.cupress.chula.ac.th

คำนำ

หนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์ในการอธิบายหลักกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม ๒ ครั้ง โดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ อันเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ที่บังคับใช้ในปัจจุบันของประเทศไทย โดยผู้เขียนจัดแบ่งหมวดหมู่การศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์อย่างเป็นลำดับความคิดที่ต่อเนื่องโดยมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องให้ศึกษาประกอบ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้นำเสนอบทวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละส่วนและนำเสนอแนวทางแก้ไขด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์ได้ศึกษากฎหมายนี้อย่างเข้าใจ วิเคราะห์วิจารณ์ และนำไปสู่การปฏิบัติจริงในการประกอบวิชาชีพกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการจัดทำหนังสือครั้งนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาซึ่งเป็นสถาบันการศึกษากฎหมายสำคัญของประเทศที่ผู้เขียนเป็นอาจารย์ผู้บรรยายวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (กฎหมายลิขสิทธิ์) มาตลอดระยะเวลาเกือบ ๒๐ ปี ผู้เขียนขอขอบคุณในความวิริยะอุตสาหะของนางสาวสุจินต์ เจนพาณิชย์พงศ์ อย่างยิ่งในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ นางสาวสุจินต์เป็นกำลังสำคัญในการค้นคว้าหาข้อมูลและจัดพิมพ์ต้นฉบับหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ผู้สนใจในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่จะเรียนรู้และเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่บังคับใช้อยู่ในประเทศไทยอย่างแท้จริง รวมทั้งสามารถใช้และปฏิบัติตามกฎหมายลิขสิทธิ์ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

ปริญญา ดีผดุง

มกราคม ๒๕๖๓

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑. ลักษณะทั่วไปที่สำคัญของลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง	๓
๒. ความเป็นมาของกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย	๗
 บทที่ ๒ การให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์	 ๑๑
๑. ระบบการให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์	๑๑
๒. เงื่อนไขการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์	๑๒
๒.๑ เงื่อนไขทั่วไป	๑๒
๒.๒ เงื่อนไขเฉพาะ	๒๕
๒.๓ เงื่อนไขที่สร้างขึ้นโดยคำพิพากษาของศาล	๒๙
๓. ประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์	๓๓
๓.๑ วรรณกรรม	๓๔
๓.๒ นาฏกรรม	๔๙
๓.๓ ศิลปกรรม	๕๑
๓.๔ ดนตรีกรรม	๖๒
๓.๕ โสตทัศนวัสดุ	๖๔
๓.๖ ภาพยนตร์	๖๕
๓.๗ สิ่งบันทึกเสียง	๖๖
๓.๘ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ	๖๗
๓.๙ งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ	๗๒
๔. งานอันไม่มีลิขสิทธิ์	๗๓
 บทที่ ๓ การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์	 ๗๗
๑. นายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน	๗๘
๒. ผู้ว่าจ้างตามสัญญาจ้างทำของ	๘๒
๓. ผู้ดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาต	๘๕

๔. ผู้รวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกันซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์หรือข้อมูลหรือ
สิ่งอื่นใดซึ่งสามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้โดยอาศัยเครื่องกลหรืออุปกรณ์อื่นใด ๙๒
๕. กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น ๑๐๔

บทที่ ๔ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ๑๐๗

๑. ประเภทแห่งสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ๑๐๗
๒. สิทธิทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ ๑๐๗
  - ๒.๑ ทำซ้ำหรือดัดแปลง ๑๐๘
  - ๒.๒ เผยแพร่ต่อสาธารณชน ๑๑๒
  - ๒.๓ ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ
ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง ๑๑๒
  - ๒.๔ ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น ๑๑๓
  - ๒.๕ สิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นนำงานอันมีลิขสิทธิ์ไปทำซ้ำหรือดัดแปลง
เผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางาน
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง ๑๑๔
  - ๒.๖ สิทธิในการโอนลิขสิทธิ์ ๑๒๖
๓. สิทธิในธรรมสิทธิ ๑๓๐

บทที่ ๕ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ๑๓๗

๑. แนวคิดพื้นฐาน ๑๓๗
๒. อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์
  - ๒.๑ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับงานสร้างสรรค์ที่มีได้ระบุไว้
ในมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ ๑๓๗
  - ๒.๒ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ที่ใช้นามแฝงหรือ
กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ ๑๔๕
  - ๒.๓ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์ตามมาตรา ๒๑
และมาตรา ๒๒ ๑๔๖
  - ๒.๔ อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์ของกระทรวง ทบวง
กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น ๑๔๗

๓. การนับวันครบอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์	๑๔๘
๔. การโฆษณางานที่อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์สิ้นสุดลง	๑๔๘
บทที่ ๖ การกระทำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์	๑๕๑
๑. การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง	๑๕๑
๒. การละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อม	๑๖๒
บทที่ ๗ ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์	๑๖๙
๑. ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗	๑๖๙
๒. การใช้ลิขสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษ	๑๘๘
บทที่ ๘ สิทธิของนักแสดง	๑๙๙
๑. ความหมายของนักแสดง	๑๙๙
๒. สิทธิทางเศรษฐกิจของนักแสดง	๒๐๔
๓. การเรียกให้จ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่นักแสดง	๒๐๙
๔. การบริหารสิทธิของนักแสดงในกรณีที่มีนักแสดงหลายคน	๒๑๐
๕. เงื่อนไขของการได้มาซึ่งสิทธิของนักแสดง	๒๑๑
๖. เงื่อนไขของการมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมของนักแสดง	๒๑๓
๗. อายุแห่งการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง	๒๑๓
๘. การโอนสิทธิของนักแสดง	๒๑๔
๙. สิทธิในธรรมสิทธิของนักแสดง	๒๑๕
๑๐. การละเมิดสิทธิของนักแสดงและข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดง	๒๑๘
บทที่ ๙ ข้อมูลบริหารสิทธิและมาตรการทางเทคโนโลยี	๒๑๙
๑. ข้อมูลบริหารสิทธิ	๒๑๙
๒. มาตรการทางเทคโนโลยี	๒๒๒

บทที่ ๑๐ การดำเนินคดีละเมิดลิขสิทธิ์	๒๒๕
๑. ผู้เสียหายในคดีละเมิดลิขสิทธิ์	๒๒๖
๑.๑ เจ้าของลิขสิทธิ์	๒๒๖
๑.๒ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์	๒๒๘
๑.๓ ข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้เสียหายในงานบางประเภท	๒๒๙
๒. ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย	๒๓๑
๓. การกระทำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์	๒๓๔
๔. การกระทำอันไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์	๒๓๔
๕. ข้อสังเกตบางประการของการดำเนินคดีลิขสิทธิ์	๒๓๕
๕.๑ ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่ง	๒๓๕
๕.๒ ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา	๒๔๒
๖. การขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดีหรือก่อนศาลพิพากษา	๒๔๘
๗. เขตอำนาจศาล	๒๕๐
 บรรณานุกรม	 ๒๕๑
ประวัติผู้เขียน	๒๕๒

บทที่ ๑

บทนำ

ทรัพย์สินทางปัญญา หรือ “Intellectual Property” เป็นสิทธิเกี่ยวกับผลงานสร้างสรรค์อันเกิดจากความคิดของมนุษย์ ซึ่งในทางทฤษฎีสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรกเป็นทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial Property) ได้แก่ เครื่องหมายการค้า ชื่อทางการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การคุ้มครองพันธุ์พืช การออกแบบผังภูมิของวงจรรวม ความลับทางการค้า และสิทธิบัตร ส่วนกลุ่มที่ ๒ คือ ลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง (Copyright and Neighboring Rights) ทั้งนี้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิในนามธรรมและเป็นสิทธิที่ไม่มีรูปร่าง โดยมีลักษณะเป็นสิทธิในทางที่จะหวงกันไม่ให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงานจากความคิดของตนเองในลักษณะของการคุ้มครองสิทธิที่จะหวงกันไม่ให้ผู้อื่นที่มีใช้ผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้นนำผลงานของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้เพราะกฎหมายประสงค์ที่จะส่งเสริมให้ผู้คิดสร้างสรรค์หรือผู้ทำหรือก่อให้เกิดผลงานเกิดแรงจูงใจที่จะคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ หรือมีกำลังใจในการช่วยกันคิดสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สร้างสรรค์และสังคม โดยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ

(Economic Right) เช่น สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนการใช้ผลงานสร้างสรรค์ หรือที่เรียกว่า ค่าแห่งสิทธิ (Royalty) อย่างไรก็ดี กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญามีได้มุ่งให้ความสำคัญคุ้มครองแต่เฉพาะผู้คิดสร้างสรรค์งานเท่านั้น แต่ได้คำนึงถึงสิทธิของสาธารณชนที่จะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นด้วย การคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานมีลักษณะเป็นสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive right) แต่มีอายุแห่งการคุ้มครองจำกัด เมื่อสิทธิเด็ดขาดนั้นสิ้นอายุการคุ้มครอง งานที่ได้รับความคุ้มครองนั้นจะตกเป็นงานสาธารณะ (Public Domain) ซึ่งสาธารณชนมีความชอบธรรมที่จะใช้สิทธิเด็ดขาดนั้นโดยไม่ต้องจ่ายค่าแห่งสิทธิให้แก่ผู้มีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นต่อไป และแม้งานนั้นจะยังไม่สิ้นอายุคุ้มครองตามกฎหมาย สาธารณชนก็ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่จะใช้สิทธิเด็ดขาดนั้นได้ในกรณีที่เป็นการใช้สิทธิโดยชอบธรรมในการใช้งานนั้น (Fair use) เช่น กรณีที่เป็นการใช้งานนั้นเพื่อวิจัยหรือศึกษาโดยมิได้มุ่งหากำไร

การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการจัดความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิของผู้สร้างงานหรือเจ้าของสิทธิกับสิทธิของสาธารณชน วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงต้องคำนึงถึงสิทธิของสาธารณชนที่จะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นเสมอ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไม่อาจให้ความสำคัญคุ้มครองด้วยการให้สิทธิแต่ผู้เดียวแก่ผู้คิดสร้างสรรค์โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของสาธารณชนที่จะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้ การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ หากสิทธิของสาธารณชนไม่ได้รับความคุ้มครอง กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไม่อาจมีบทบาทบัญญัติที่มีผลเป็นการลดทอนสิทธิของสาธารณชนได้ งานใดที่สิ้นอายุแห่งการคุ้มครองตามกฎหมายแล้วจึงไม่อาจขยายอายุแห่งการคุ้มครองโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ขยายอายุแห่งการคุ้มครองต่อไปได้ รวมทั้งกรณีที่งานใดที่ยังไม่สิ้นอายุแห่งการคุ้มครองตามกฎหมายเดิม หากกฎหมายใหม่ที่บัญญัติภายหลังไม่มีบทบัญญัติชัดเจนให้ขยายอายุแห่งการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายเดิม ก็ไม่อาจขยายอายุแห่งการคุ้มครองตามกฎหมายใหม่ที่ยาวกว่ากฎหมายเดิมอันจะมีผลเป็นการลดทอนสิทธิของสาธารณชนที่มีความชอบธรรมที่จะใช้งานที่ตกเป็นงานสาธารณะนั้นแล้วได้

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาบางลักษณะ เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ ยังให้ความสำคัญกับการยกย่องเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้นด้วย เช่น การให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะระบุชื่อของตนว่าเป็นผู้สร้างงานนั้น และการให้สิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงานที่จะหวงกันไม่ให้ผู้อื่นนำผลงานของตนไปดัดแปลงหรือบิดเบือนจนทำให้เสียชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้น หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า สิทธิทางศีลธรรม หรือธรรมสิทธิ (Moral Right)

๑. ลักษณะทั่วไปที่สำคัญของลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง

สำหรับลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงเป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับผลงานสร้างสรรค์อันเกิดจากความคิดของมนุษย์ทางด้านสุนทรียภาพ โดยลิขสิทธิ์แปลมาจากคำว่า “copyright” ซึ่งหมายถึง สิทธิในการทำซ้ำ หรือสิทธิในการทำสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ งานหลักหรืองานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีมาแต่ดั้งเดิม ได้แก่ งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม งานศิลปกรรม และงานดนตรีกรรม และมีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิในลักษณะที่เป็นสหสิทธิ คือ การคุ้มครองสิทธิในการทำซ้ำหรือทำสำเนา รวมตลอดถึงการดัดแปลง หรือการเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งผลงานสร้างสรรค์ด้วย ดังนั้น การทำซ้ำ หรือดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งผลงานที่เป็นรูปแบบของการแสดงออกซึ่งความคิดทางด้านวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม และดนตรีกรรมของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นจะกระทำมิได้ ทั้งนี้โดยมีลักษณะเป็นสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive right) ต่อมาภายหลังมีการขยายขอบเขตแห่งลิขสิทธิ์ให้ครอบคลุมถึงสิทธิที่จะห้ามผู้อื่นมิให้ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๑๕) ด้วย โดยตัดอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง อันเป็นสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ มาเป็นของเจ้าลิขสิทธิ์ ทั้งนี้เป็นไปตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่ตามความตกลงว่าด้วยการค้าที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าสินค้าปลอมหรือความตกลงทริปส์ (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, including Trade on Counterfeit Goods (TRIPs))

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้ความหมายของคำว่า “ลิขสิทธิ์” ไว้ในมาตรา ๔ ว่า “ลิขสิทธิ์” หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น อันได้แก่ สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กล่าวคือ สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะทำซ้ำหรือดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนา งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น และอนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ หรือให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

ลิขสิทธิ์มีลักษณะเป็นสิทธิที่ไม่มีรูปร่าง กล่าวคือ เป็นสิทธิหวงกันของผู้เป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในลักษณะที่เป็นสิทธิที่

จะห้ามไม่ให้ผู้อื่นนำผลงานของเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานนั้นไปใช้ได้โดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ผู้เป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์ในวัตถุที่มีรูปร่างซึ่งเป็นบันทึกของงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์นั้นกับผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์อาจเป็นคนละคนกันก็ได้ เช่น นายสมหวังซื้อภาพเขียนมา นายสมหวังมีกรรมสิทธิ์ในภาพเขียนนั้นในฐานะเป็นเจ้าของภาพเขียน อันเป็นบันทึกของงานจิตรกรรมซึ่งเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ นายสมหวังย่อมมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายภาพเขียนนั้นต่อไปได้ ตลอดจนมีสิทธิให้ผู้อื่นยืมหรือเช่าภาพเขียนนั้น รวมทั้งติดตามเอาคืนจากบุคคลอื่นผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือภาพเขียนนั้นไว้และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับภาพเขียนนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย อันเป็นสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และแม้เมื่อนายสมหวังไม่พอใจภาพเขียนดังกล่าว นายสมหวังมีสิทธิที่จะทิ้ง เผลา หรือทำลายภาพเขียนนั้นก็ได้ แต่นายสมหวังไม่มีสิทธิจะนำภาพเขียนนั้นมาพิมพ์ซ้ำแล้วขายต่อ และไม่มีสิทธิที่จะดัดแปลงภาพเขียนนั้นเป็นบัตรอวยพรสำหรับวันขึ้นปีใหม่หรือนำภาพเขียนดังกล่าวมาทำเป็นสมุดภาพพระบายสือออกจำหน่าย เพราะนายสมหวังซื้อมาแต่กรรมสิทธิ์ในภาพเขียนนั้น มิได้ซื้อลิขสิทธิ์ในงานภาพเขียนนั้นมาด้วย สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงภาพเขียนนั้นยังคงเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพเขียนนั้นหรือผู้สร้างสรรค์งานภาพเขียนนั้น หากนายสมหวังฝ่าฝืนกระทำการดังกล่าวไปโดยไม่ได้อุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานภาพเขียนนั้นเสียก่อนย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ต่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์งานภาพเขียนนั้นได้

ตัวอย่างเช่น *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๗๖/๒๕๓๓* ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสองซื้อภาพเขียนจากโจทก์ซึ่งมีอาชีพเป็นจิตรกรเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นมา โดยโจทก์ไม่เคยขายลิขสิทธิ์ในภาพเขียนนั้นให้จำเลยทั้งสอง ทั้งโจทก์และจำเลยทั้งสองมิได้ทำข้อตกลงกันให้จำเลยทั้งสองเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ การที่จำเลยทั้งสองนำภาพเขียนที่ซื้อจากโจทก์ไปพิมพ์บัตรอวยพรปีใหม่จำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตจากโจทก์ ถือว่าจำเลยทั้งสองละเมิดลิขสิทธิ์ในภาพเขียนของโจทก์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น หลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินที่มีรูปร่างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ ไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่ลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ ได้ การคุ้มครองลิขสิทธิ์จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะคือกฎหมายลิขสิทธิ์เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ลิขสิทธิ์จึงไม่อาจมีการครอบครองปรปักษ์ได้ ซึ่งศาลฎีกาเคยวินิจฉัยยืนยันหลักการนี้ไว้แล้ว แม้ว่าจะเป็นการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ก็ยังคงใช้เป็นบรรทัดฐานได้ในปัจจุบัน คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๖/๒๕๓๔ ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยวางหลักไว้ว่า การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่นโดยการครอบครองปรปักษ์นั้นมิได้เฉพาะกับทรัพย์สินเพียง ๒ ประเภท คือ อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ ซึ่งบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๔ ว่าด้วยทรัพย์สิน มุ่งให้ความคุ้มครองในเรื่องกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสำคัญ ส่วนลิขสิทธิ์แม้จะเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งแต่เป็นทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์จนไม่อาจจัดเป็นทรัพย์สินในความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ ได้ กล่าวคือ ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้บัญญัติว่า “ลิขสิทธิ์” หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น “งาน” หมายความว่า งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดอันเป็นงานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะ และ “ผู้สร้างสรรค์” หมายความว่า ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานโดยความคิดริเริ่มของตนเอง โดยสิทธิแต่ผู้เดียวในที่นี้ก็คือ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะทำซ้ำหรือดัดแปลง นำออกโฆษณา ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น และสิทธิที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ ดัดแปลง หรือนำออกโฆษณาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ตามที่กฎหมายให้ความคุ้มครองจึงต่างกับสิทธิในกรรมสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยสิทธิในลิขสิทธิ์เป็นสิทธิในนามธรรม ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองแก่รูปแบบของการแสดงออกซึ่งความคิดของผู้สร้างสรรค์เป็นผลงาน ๘ ประเภทข้างต้น การจะได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ส่วนผู้อื่นซึ่งมิใช่ผู้สร้างสรรค์งานอาจได้มาซึ่งลิขสิทธิ์โดยการรับโอนหรือโดยทางมรดกตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๔ หรืออาจได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในฐานะผู้ว่าจ้างตามสัญญาจ้างทำของดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๘ หรือในฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ เท่านั้น และลิขสิทธิ์มิได้มีอายุแห่งการคุ้มครองโดยไม่จำกัดเวลาอย่างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ แต่มีอายุแห่งการคุ้มครองจำกัด และสิ้นอายุแห่งการคุ้มครองได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖ ถึงมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มิได้บัญญัติให้ผู้ใดอาจมีลิขสิทธิ์ได้โดยการครอบครองปรปักษ์ ทั้งสภาพของลิขสิทธิ์ก็ไม่อาจมีการครอบครองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๑๓ ดังเช่นสิทธิในกรรมสิทธิ์บนอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีการครอบครองได้ สิ่งที่ยำเลยทั้งสองครอบครองไว้จึงเป็นการครอบครองแผ่นกระดาษที่มีเนื้อเพลงอันเป็นสังหาริมทรัพย์เท่านั้น มิได้ก่อให้เกิดสิทธิในลิขสิทธิ์ขึ้นแต่อย่างใด การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์จะไดมาโดยทางใดได้บ้างเป็นเรื่องที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วดังกล่าวข้างต้น เมื่อไม่มีกฎหมายใดให้สิทธิแก่ผู้ใดได้มาซึ่งลิขสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ จำเลยทั้งสองจึงไม่อาจอ้างว่าได้ลิขสิทธิ์ในเพลงพิพาทมาโดยการครอบครองปรปักษ์ได้

การบังคับใช้สิทธิในลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นจะเป็นไปตามหลักดินแดน (Principle of Territory) เหมือนกับการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอื่น กล่าวคือ การกระทำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นต้องเกิดขึ้นในประเทศไทย เจ้าของลิขสิทธิ์จึงจะดำเนินคดีแก่ผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ได้ นอกจากนี้ สิทธิในลิขสิทธิ์บางประการยังระงับสิ้นไปเฉพาะในตัวสินค้าหรือบันทึกของงานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์ได้อนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ในการผลิตสินค้านั้นหรือยินยอมให้ขายสินค้านั้นแล้ว ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการระงับสิ้นไปซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Principle of Exhaustion of Intellectual Property Right) ซึ่งประเทศไทยใช้หลักความระงับสิ้นไปซึ่งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (International Exhaustion of Intellectual Right) เช่น ซื้อสินค้าที่มีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจำนวนมากจากเจ้าของสิทธิโดยชอบในต่างประเทศ แล้วนำสินค้านั้นเข้ามาจำหน่ายต่อสาธารณชนในประเทศไทย สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยการจำหน่ายซึ่งสินค้านั้นก็ระงับสิ้นไป (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๑๗/๒๕๔๓) การจำหน่ายสินค้านำเข้ามาในประเทศไทยต่อสาธารณชนดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยการจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์ เพราะผู้ซื้อและนำเข้าสินค้านั้นได้จ่ายค่าแห่งลิขสิทธิ์ในตัวสินค้าทุกชิ้นที่ซื้อและนำเข้านั้นแก่เจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว แต่สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีอื่น และสิทธิในการให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์นัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียงไม่ระงับสิ้นไป สิทธิดังกล่าวยังคงเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ หากผู้ซื้อและนำเข้าสินค้าใช้สิทธิดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก็เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้

ส่วนสิทธิข้างเคียงนั้นไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์โดยแท้ แต่เป็นการนำเอางานที่มีลิขสิทธิ์หรืองานอื่นมาสร้างขึ้นเป็นงานใหม่ สิทธิข้างเคียงมีอยู่ด้วยกัน ๓ ประการ คือ

๑. สิทธิของผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง (Rights of Phonogram Producers) เนื่องจากผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง เช่น เทปเพลง แผ่นเสียง แผ่นซีดี แผ่นดีวีดี ฯลฯ ไม่ใช่ผู้สร้างงานอันมีลิขสิทธิ์โดยแท้ดังเช่นผู้สร้างงานดนตรีกรรมหรือผู้แต่งทำนองเพลง แต่ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงนี้เป็นผู้เอางาน

ดนตรีกรรมอันมีลิขสิทธิ์มาสร้างเป็นสิ่งบันทึกเสียง จึงถือว่าสิทธิในสิ่งบันทึกเสียงเป็นเพียงสิทธิข้างเคียงกับสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์

๒. สิทธิขององค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพ (Rights of Broadcasting Organizations) เนื่องจากเจ้าของสถานวิทยุโทรทัศน์ หรือสถานวิทยุกระจายเสียงนำผลงานของผู้อื่น เช่น ดนตรีกรรม หรือนาฏกรรมมาแพร่เสียงแพร่ภาพ จึงจัดว่าสิทธิขององค์กรที่สร้างงานแพร่เสียงแพร่ภาพเป็นสิทธิข้างเคียงเช่นกัน

๓. สิทธิของนักแสดง (Performers' Rights) นักแสดงในที่นี้ ได้แก่ นักแสดงภาพยนตร์ หรือนักพากย์หรือกล่าวตามบทโดยนำงานวรรณกรรมมาแสดงสดต่อหน้าสาธารณชน หรือนักดนตรีหรือนักร้องซึ่งนำงานดนตรีกรรมมาแสดงสดต่อหน้าสาธารณชน หรือนักเต้น นักร้อง หรือผู้ซึ่งแสดงท่าทางโดยนำงานนาฏกรรมมาแสดงสดต่อหน้าสาธารณชน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นักแสดงเป็นผู้นำงานวรรณกรรม หรืองานดนตรีกรรม หรือนาฏกรรมอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาแสดงสดต่อหน้าสาธารณชนโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานวรรณกรรมหรืองานดนตรีกรรม หรือนาฏกรรมอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว ซึ่งกฎหมายให้นักแสดงมีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะหวงกั้นไม่ให้ผู้ใดบันทึกการแสดงสดของตน หรือแพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดงสดของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔ และมาตรา ๔๔)

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง ในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์งานสิ่งบันทึกเสียงซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ และให้ความคุ้มครองแก่องค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์งานแพร่เสียงแพร่ภาพซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ไม่ใช่สิทธิข้างเคียง คงมีเพียงสิทธิของนักแสดงเท่านั้นที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้ความคุ้มครองอย่างสิทธิข้างเคียง โดยไม่ถือว่าสิทธิของนักแสดงเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

๒. ความเป็นมาของกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย

เอกสารตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อาจถือได้ว่าเป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยฉบับแรก คือ **ประกาศหอสมุดวชิรญาณ ร.ศ. ๑๑๑ (พุทธศักราช ๒๔๓๕)** ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ร.ศ. ๑๑๑ (พุทธศักราช ๒๔๓๕) ซึ่งมีใจความสำคัญว่า “ตั้งแต่นี้ต่อไปห้ามไม่ให้ผู้ใดเอาเรื่องความต่าง ๆ ที่ได้ลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณพิเศษแล้วแต่ปีก่อน ๆ และปีนี้ ทั้งปีต่อไป ไปพิมพ์เป็น